

UN VOCABULARI MALLORQUÍ-CASTELLÀ DEL SEGLE XVIII

Descomptant la desigual *Biblioteca de escritores baleares* de Joaquim M. Bover (Palma 1868), no posseïm encara cap obra de conjunt, ni pràcticament cap monografia, que ens permetin de saber amb exactitud aproximada com fou coneguda i conreada la nostra llengua a Mallorca al segle XVIII i la primera meitat del XIX. Vivim encara, massa sovint, del mite de la Decadència, segons el qual a partir del segle XVI s'hauria acabat tot, substituït per l'espanyol triomfant, i no hauria tornat a florir, per una mena de generació espontània o per un bell miracle, fins al Romanticisme.

Aquests darrers anys, Jordi Carbonell ens ha ofert una sèrie de treballs ben interessants sobre la cultura menorquina setcentista,¹ però hom n'ha conclòs que «la pre-renaixença menorquina és un fet a part, al marge del procés històric de la nostra literatura, i s'acaba — sense cap mena de continuïtat i sense relació amb la Renaixença mallorquina que tot seguit estudiarem — en desaparèixer les condicions que l'havien creada i afavorida».²

En realitat, les coses són — com sempre — bastant més complexes. Si escorcollàvem a fons els arxius i les biblioteques de Mallorca, veuríem com no han mancat mai els escriptors en la nostra llengua i com aquests escriptors no han estat casos aïllats, sinó que pertanyen poc o molt a una tradició i tenen el seu públic. D'altra banda, veuríem com l'ús de l'espanyol és força limitat i amb uns resultats francament decebedors. Jo mateix he tingut la satisfacció de donar a conèixer no fa gaire tota una

1. Vegeu sobretot *L'obra literària de Joan Ramis i Ramis*, extret de la «Revista de Menorca» (Maó 1967), amb la bibliografia que indica.

2. J. M. ILOMPART, *La literatura moderna a les Balears* (Mallorca 1964), 20. J. MELIÀ, *La Renaixença a Mallorca* (Palma de Mallorca 1968), 19-30, parla una mica de la «pre-renaixença» mallorquina, a base dels repertoris de Bover i d'Aguiló, però a *Els mallorquins* (Palma de Mallorca 1967), 77, repeteix el tòpic que a Menorca «durant tot el temps colonial sobresurten molts conreadors de l'idioma del país quan ni a Mallorca ni a Eivissa ni a la resta dels països catalans el català és utilitzat com a idioma literari» (amb tot, vegeu les pàgs. 132-133).

sèrie de testimoniatsges sobre el teatre religiós a Mallorca durant la Decadència — que caldria completar molt i augmentar amb referències al teatre hagiogràfic i al «profà», tan abundós —³ i alguns treballs molt modestos sobre sermons i cartes privades del segle XVIII, que demostren una vegada més la persistència del català en la vida quotidiana.⁴ Avui em proposo d'analitzar breument una obra d'un altre tipus: un vocabulari mallorquí-castellà-llatí conservat a la Biblioteca de Montserrat, obra de tres escriptors ben coneguts: fra Antoni Oliver, el comte d'Ayamans i el misser Guillem Roca.

I

EL MANUSCRIT

El ms. 76 de la Biblioteca de Montserrat és un volum in-8º, relligat en pergami, el llom del qual diu: *Vocab. Mallor., Castell. y Latin.* Des del fol. 1 fins al fol. 52^r (els dos únics numerats) hi ha transcrit un *Vocabulario de tres lenguas, Mallorquina, Española y Latina, sacado del Diccionario compuesto por la Real Academia Española por el R. P. L.^r F. Antonio⁵ Oliver, menor Observante.* Aquest escrit, com veurem més avall, ens era conegut — en un manuscrit diferent, avui perdut — per referències de Bover i de mossèn Alcover. Des del fol. 53 fins al 70 (també els únics numerats d'aquesta part) trobem una *Addición de varios vocablos recogidos por Dⁿ Joseph Togores y Zanglada, Regidor de esta Ciudad. || Y muchos latinos añadidos p.^r D. Guill^o Roca,* desconeguda fins ara, com veurem. Al fol. 71^r, també numerat i escrit per una mà diferent, comença una nova llista de mots, que no passa de la *a* i no omple tota la pàgina. Segueixen, encara, trenta-dos folis en blanc no numerats.

Aquest manuscrit forma part del fons procedent de la biblioteca del comte d'Ayamans, molt important per a la història i la literatura ma-

3. *Notes sobre la supervivència del teatre català antic*, ER, XI (1962 [1967]), 49-101.

4. *Un comentario mallorquín desconocido de la Regla de San Benito*, «Yermo», IV (1966), 215-226; *L'abat Guillem Riera i el seu comentari a la Regla de sant Benet*, en publicació a la «Miscel·lània Finestres», Poblet; *Dos nuevos documentos para la historia del eremitismo mallorquín*, «Yermo», II (1964), 243-247. Vegeu també *Una descripción dieciochesca de la Cartuja y las ermitas de Valldemossa*, «Studia Monastica», X (1968), 151-160, on transcriu un text en espanyol farcit de disbarats ortogràfics i amb mallorquinismes. Sobre l'espanyol a Mallorca al segle XVIII, vegeu G. LLOMPART, *La Real Cédula de 1768 sobre la difusión del castellano y su repercusión en la Diócesis de Mallorca*, BSAL, XXXIII (1965), 357-379.

5. Aquest Antonio es veu escrit posteriorment. Sembla clar que es tracta d'una còpia, no de l'original.

llorquina dels segles XVI-XIX, que es troba a Montserrat des de fa una quarantena d'anys⁶ i encara no ha estat explotat com es mereix. Probablement fou escrit molt al final del segle XVIII o al començament del XIX.

II

ELS AUTORS

Fra Antoni Oliver — que cal no confondre amb un homònim i contemporani, secretari i nebot del famós bisbe de Mallorca Bernat Nadal i Crespí —⁷ nasqué a la ciutat de Mallorca el 1711 i morí a Buenos Aires el 1787. Prengué l'hàbit al convent de Sant Francesc de la ciutat de Mallorca el 1727 i hi visqué fins al 1751, data en què partí com a missioner cap a Amèrica. Durant aquests anys, traduí i escriví tota una sèrie d'obres, en espanyol, llatí i català, entre elles el *Vocabulario mallorquín, castellano y latín* que ens ocupa, segons Bover — que desconeix el nostre manuscrit — «existente en la biblioteca de Montesión de letra del Dr. D. Pedro Cayetano Domènech, quien lo aumentó».⁸ Mossèn Antoni M. Alcover es referí també a aquest manuscrit, en el seu temps a la «Biblioteca Provincial de Baleares», situada a l'antic col·legi de Monti-Sion.⁹ Avui, segons ens comunica el senyor Jesús García Pastor, director d'aquesta Biblioteca Provincial — ara traslladada al carrer de Ramon Llull, de la ciutat de Mallorca —, cal considerar-lo perdut, almenys de moment. Que jo sàpiga, no havia estat mai descrit ni estudiat, llevat de la brevíssima referència que en fan Bover i Alcover, reproduïda per algú altre.

Josep Togores i Zanglada, «benemérito de la patria, varón recomendable y amado por sus talentos y por su varia y amena erudición», com deia amb la seva retòrica habitual Joaquim M. Bover,¹⁰ és conegut per antonomàsia amb el nom de comte d'Ayamans, un dels diversos títols nobiliaris que posseïa. Nat a Mallorca el 1767, prengué part activa en la guerra de la Independència i fou governador i comandant general de Menorca. Morí a Mallorca el 1831, essent «Brigadier de los Reales Ejércitos con la antigüedad de 1810, regidor perpetuo jubilado de este Ayun-

6. Vegeu *AMo*, VII (1928), 407.

7. Cf. J. M. BOVER, *Biblioteca de escritores baleares*, II, 28-29, núm. 836.

8. *Ibid.*, 27 (cf. les pàgs. 248-249 del vol. I, s. v. *Domènech*). Prenc totes aquestes dades sobre fra Antoni Oliver de BOVER, *ibid.*, II, 25-28.

9. *Pertret per una bibliografia filològica de la llengua catalana*, apèndix al *BDLIC*, VIII (1915), LXXI.

10. *Op. cit.*, II, 439.

tamiento, socio y director de la Real Sociedad Económica de Amigos del País de este Reino, conciliario de la clase de nobles y dos veces cónsul del Real Consulado de Mar y Tierra de Mallorca». ¹¹ Segons Bover, escriví «innumerables poesías en mallorquín», la major part de les quals romanen inèdites; ¹² traduí al català les *Noches lúgubres* de Cadalso — traducció inèdita i no localitzada fins ara —, i compongué, a més d'una *Silva de monosílabos*, «un *Diccionario* y una *Ortografía* de nuestra lengua patria», és a dir, del català de Mallorca. ¹³ Sens dubte, el *Diccionario* a què es refereix Bover — sense més detalls — és l'*Addición de varios vocablos* feta pel comte d'Ayamans al *Vocabulario* de fra Antoni Oliver, de la qual només coneixem la còpia del ms. 76 de Montserrat. Respecte a l'*Ortografía*, no en sabem res.

El doctor Guillem Roca que collaborà amb el comte d'Ayamans cercant equivalents llatins als mots catalans de l'*Addición* és sens dubte l'advocat Guillem Roca i Seguí (1742-1813), autor conegut d'una comèdia i de poemes, satírics i burlescos sobretot, en la nostra llengua. ¹⁴

III

L'OBRA

L'estructura del *Vocabulario* del P. Oliver i de la continuació que en féu el comte d'Ayamans és molt senzilla. És tracta d'una llista per ordre alfabètic (no massa rigorós, és cert) de mots catalans — mallorquins, segons la seva terminologia —, al costat de cada un dels quals ens són

11. Vegeu BOVER, *ibid.*, 439-442; J. LLABRÉS I BERNAL, *Noticias y relaciones históricas de Mallorca, siglo XIX*, I-II (Palma de Mallorca 1958-1959), especialment II, 408-410, d'on procedeix la citació; GASPÀR MELCHOR DE JOVELLANOS, *Obras publicadas e inéditas*, IV (Madrid 1956; *BAE*, 86), 322-334; J. CARBONELL, *Notes sobre els Principis de la lectura menorquina de 1804*, *ER*, VIII (1961 [1966]), 202; J. MOLAS, *Poesia neoclàssica i pre-romàntica* (Barcelona [1968]; «Antologia catalana», 41), 117.

12. Algunes s'ón publicades per BOVER, *loc. cit.*, 441-442. MOLAS, *op. cit.*, 91, transcriu un poemet trobat recentment per Jordi Carbonell als papers dels comtes d'Ayamans conservats a la Biblioteca March de la ciutat de Mallorca. Pot ésser interessant d'assenyalar l'*Anacreòntica* que envià per Nadal de 1827 el poeta artanenc Jaume Pujol «al senyor Comte d'Ayamans donant-li les bones festes», publicada per mossèn Antoni Pons dins J. LLADÓ I FERRAGUT, *La sección histórica del Archivo Municipal de Artá* (Palma de Mallorca 1964), 45-46.

13. BOVER, *loc. cit.*, 441. Repeteixen aquestes dades ALCOVER, *op. cit.*, XCIII, i CARBONELL, *Notes sobre els Principis de la lectura menorquina de 1804*, 202. CARBONELL, *ibid.*, 212-214, publica dues cartes molt curioses d'Antoni Febrer i Cardona al comte d'Ayamans, que ens demostren l'interès del comte per les qüestions lingüístiques i l'existència a Mallorca d'un nucli d'afeccionats «a las reglas de la nostra llengua vulgar».

14. BOVER, *op. cit.*, II, 272-279; LLABRÉS, *op. cit.*, I, 400; MOLAS, *op. cit.*, 115.

donats un o diversos equivalents en espanyol i en llatí, tot plegat en tres columnes — alguna vegada en blanc —, sense definicions de cap mena, bé que sovint calgui precisar amb un context els mots que tenen més d'una acceptió. Per exemple: «agulla de los cabells, agulla de navegar, agulla peix, agulla de cap, agulla de cosir».

L'encapçalament que ja hem transcrit ens assegura que el *Vocabulario* del P. Oliver és «sacado del Diccionario compuesto por la Real Academia Española», de la seva primera edició si ens hem d'atenir a la data de composició (abans del 1751, com ja hem vist) i a l'ortografia dels mots espanyols (no sempre correcta, d'altra banda). No ens enganyem, però: el P. Oliver només té en compte una mínima part del lèxic del Diccionari de l'Acadèmia, seguint uns criteris que no ens és possible d'endevinar. De tota manera, aquesta dependència de l'espanyol motiva la inclusió d'algunes formes catalanes que responen a una traducció més o menys artificial, més que no pas a la realitat lingüística. Per exemple: «acció afectada» (= melindre), «acció imprudent» (= alcaldada), «acció o paraula rústica» (= charrada), «acció burlesca» (= momeria), «camp pla y fèrtil» (= vega), etc. Un cas típic d'això són els folis dedicats a *cosa* («cosa amatòria», «cosa abundant y amena», «cosa no del tot axuta», «cosa axuta y seca», «cosa basta y malfeta», «cosa bastarda», «cosa bronca y àspera», «cosa sens cap», «cosa còncava», «cosa color de blat», «cosa dèbil», «cosa desembarasada» (= escueta), «cosa qui dóna disgust», «cosa dura i [sic] radona», «cosa de poca utilidad y substància», *et sic de reliqua* durant dues pàgines), o bé els dedicats a *homo* («homo acostumat a alguna cosa» (= ducho), «homo qui abulta las camas» (= peniborra), «homo qui acusa ab secret» (= soplón), «homo advertit y astut» (= lardino), etc., durant onze pàgines). No creguem, però, que tot el *Vocabulario* és tan artificios: fra Antoni es mostra bon coneixedor de la llengua popular (infantil, escolar i eclesiàstica d'una manera especial) i de la llengua culta (molt castellanitzada, com és natural),¹⁵ com ho demostra una comparació acurada del seu lèxic amb el *DCVB* i amb el parlar actual de Mallorca. Pel que fa a les equivalències llatines, sovint procedeixen del Diccionari de l'Acadèmia i no sempre són massa encertades, a part possibles errors de copista.

La part del comte d'Ayamans és, sens dubte, recollida directament del poble, sense intermediari de cap diccionari espanyol, i no hi trobem

15. Advertim, però, un seguit de paraules o formes ben catalanes, avui desaparegudes o poc usuals a Mallorca, o bé usades en variants més dialectals. A més de les que és possible de trobar amb facilitat a l'apèndix, esmentem, per exemple, *barret* (avui *capell*), *esaix* = *assaig* (avui sovint *ensai* o *ensaig*), *melmelada* (*mermelada*), *llevadora* (*comare* o *comadrona*), *tovalles* (*estovalles*), *terreny* (*terreno*), *badia* (*bahia*), *atzar* (*assar* o *azar*, en espanyol), *capitol de canonges* (*cabildo*), etc.

formes artificioses, sinó mots ben vius, alguna vegada ja registrats per Oliver. Els equivalents llatins tenen, amb tot, les mateixes característiques que assenyalàvem ara mateix.

No sabem absolutament res de la intenció amb què foren escrits el *Vocabulario* i la seva continuació. No és impossible que el manuscrit, avui desaparegut, de la Biblioteca Provincial de Mallorca l'expliqués en una introducció o donés alguna dada que ens permetés de descobrir-la, però ni Bover ni mossèn Alcover no ens en diuen res. Al manuscrit de Montserrat, tampoc no hi ha res en aquest sentit. Antoni Comas sospita que els diccionaris escrits a Mallorca al segle XVIII, entre ells el d'Oliver i Domènech, responen només a la finalitat «exclusivament pràctica» d'«ensenyar de la millor manera el castellà» i el llatí.¹⁶ Aquesta finalitat — portada a les darreres conseqüències — la trobem al projecte de la *Sociedad Económica de Amigos del País* que, el 1835, volia «emprender la formación del Diccionario mallorquín-castellano» amb vista a «contribuir por su parte a la generalización del habla nacional [= espanyol] entre nosotros y a la desaparición en lo posible del dialecto mallorquín a lo menos en el trato de las personas cultas, lo cual mira como un paso hacia la mayor civilización de la provincia».¹⁷ No tenim motius, però, per a assegurar amb certesa — ni fins i tot amb probabilitat — que sigui la dels diccionaris del XVIII, i menys encara la del comte d'Ayamans i de Guillem Roca, que escrivien habitualment en la nostra llengua.

16. *Les excel·lències de la llengua catalana* (Barcelona [1967]; «Episodis de la història», 95-96), 39-44, esp. 43.

17. A. M. ALCOVER, *Diccionari de la Llengua Catalana: Lletra de convit...* (Palma 1901), 5-6; vegeu més detalls a LLABRÉS, *op. cit.*, II, 544. És curiós que aquesta dada tan significativa (i tan provinciana!) hagi estat tan poc tinguda en compte pels nostres erudits (darrerament la veig citada per J. MELIÀ, *La Renaixença a Mallorca*, 29-30). No serà inútil de recordar que, aquest mateix temps, l'advocat Joan Josep Amengual afirmava «la imposibilidad de desterrar de aquí [Mallorca] el lemosín» i que, per tant, «es fuerza contentarnos con generalizar el castellano entre nosotros» (*Gramática de la lengua mallorquina* (Palma 1835 [1836]), x). Vint anys més tard, el mateix Amengual s'expressava així al pròleg del seu *Nuevo diccionario mallorquín-castellano-latín* (Palma 1858): «Lo he redactado en castellano, porque este es el idioma en que estudiamos, el idioma casi extraño en Mallorca durante el pasado siglo [el XVIII], pero bien conocido ya en el actual, el idioma, en fin, que debemos todos generalizar en nuestro país, ya que desterrar de entre nosotros el mallorquín es imposible. — Y es imposible porque tal lo hace su excelencia misma: es tan rico y regular, tan claro y sencillo, tan preciso y exacto, tan enérgico y conciso, tan numeroso, tan fluido, tan dulce como el bellissimo lemosín del cual procede, y tan sentencioso, tan lleno de poesía y tan propio en fin de un pueblo culto, que para todo lo que no es de oficio, es y será siempre el de todas las clases de nuestra sociedad sin excepción alguna. Contentémonos pues con generalizar el castellano entre nosotros; pero estudiemos al mismo tiempo la relación de las dos hablas entre sí».

IV

EL LÈXIC I L'ORTOGRAFIA

Ja he insinuat abans l'interès que el nostre *Vocabulario* tenia per al coneixement del lèxic usat a Mallorca al segle XVIII, molt més ric que no creuríem a primera vista. De més a més, permet de completar alguna vegada el *DCVB*, amb paraules o accepcions noves, confirmant o testimoniant paraules dubtoses, o registrades només a d'altres contrades, etc. En la impossibilitat de transcriure tot el manuscrit, dono en apèndix una llista complementària al *DCVB*, que no pretén d'ésser del tot exhaustiva. Alguns dels mots d'aquesta llista, com indicaré al lloc corresponent, foren registrats ja al Diccionari Amengual, bé que no apareguin al *DCVB*, per descuit o més probablement per ésser considerats castellanismes inusitats en el llenguatge usual, cosa no sempre certa, ni de bon tros.

El *Vocabulario* no ens és útil per a l'estudi de la morfologia o de la sintaxi del segle XVIII, però sí per a l'estudi de l'ortografia, bé que no és possible de veure-hi unes regles massa fixes, i de la pronúncia. M'ocuparé només d'alguns punts.

Pel que fa a l'accentuació, cal observar que és molt escassa i totalment arbitrària. Hi trobem els tres accents agut, greu i circumflex, però no podem endevinar els criteris emprats. L'únic mot accentuat amb una certa regularitat és la conjunció *o*, quasi sempre amb accent circumflex. En els altres casos, els pocs accents que hi ha no corresponen mai, o gairebé mai, a les normes modernes i no tenen gens de coherència. A l'apèndix, m'ha semblat millor de prescindir del desgavell de l'original i accentuar d'acord amb les normes actuals.

Respecte a les vocals, hi ha les confusions acostumades entre la *a* i la *e* àtones, en totes les posicions, i la *o* i la *u* àtones davant *i* i *u* (amb formes aberrants com *bofetada* per *bufetada* o *desembusar* per *desembossar*). Les formes de plural són normalment en *-as*, bé que algunes vegades canvien la terminació en *-es*. La *i* és usada com a conjunció i com a semivocal i semiconsonant, alternant amb la *y*, més sovintejada. La *u* apareix en formes com *egua*, *llengua*, *aygua* o *esquarterar*, que en mallorquí actual són *ego*, *llengo*, *aigo*, *escorterar*. De la mateixa manera, trobem formes com *albercoc*, *albergínia*, *alballó*, *alfàbega*, *almàngara*, *almud*, *talpa* — en mallorquí actual *aubercoc*, etc. —, al costat d'altres com *alfaus* (actualment *aufaus*), *aujub* o *aumesch*.

Pel que fa a les consonants, no hi ha res especial en l'ús de la *f*, la *b* i la *v*, clarament diferenciades en la pronúncia de Mallorca (notem,

però, *atsabara*, *sobèrvia* i formes geminades — d'acord amb la pronunciació — com *dobble* i *dobblec*). Per contra, hi ha alguna confusió, ben comprensible, entre *b* i *p* (trobem, per exemple, *adob*, escrit d'acord amb les normes actuals, però també *adobtar* per *adoptar*, *disapte* per *dissabte* o *corp* per *corb*; notem les formes *basselja* i *cabiscol*, actualment *passelja* i *capiscol*). Hi ha confusió també entre *t* i *d* medials o finals (trobem, per exemple, *cart*, *fret*, però *animosidad* o *almud*, aquest darrer d'acord amb la grafia actual). La *c* final és escrita sovint, però no sempre, ni de bon tros, amb *h* al darrera. Com és natural, hi ha confusions entre *c* i *g* en posició final; esmentem, per exemple, *sang*, al costat de *sanc* i de *fanch*. Advertim també el canvi, freqüent encara avui, de la *j* castellana (**x**) en *c* (**k**); per exemple, *arrocat* (espanyol *arrojado*) o *xarandacas* (espanyol *zarandajas*).

Mereix una atenció especial la grafia de les sibilants, completament anàrquica. La *s* sonora i la *s* sorda són confoses sovint — sense cap criteri; trobem, per exemple, *amanasa* i *amanassas* — i amb una certa freqüència hom usa *z* en comptes de *ss* o *ç* (per exemple, *azot*, *brazos*). Hi ha distinció entre *s* i *c* — no sempre conseqüent ni d'acord amb les normes actuals —, però la *ç* només apareix, si no vaig errat, una vegada, a la llista del comte d'Ayamans (*desemboçar*, «desarrebozar», al costat de *desembusar*, «desatancar, aquae ductus expurgare»).

L'alveolar africada sonora **z** és representada a vegades correctament per *tz* (*atzabeja*, *atzar*), d'altres només per *z* (*alguazir*, actualment *esgotzi*). Hi ha vacil·lacions també entre la *g* i la *j* que representen la prepalatal fricativa sonora (amb alguna forma aberrant, com *guiscar* per *giscar*). La prepalatal fricativa sorda **š** és grafiada *x*, *ix* i *ch*, sense cap criteri (trobem, per exemple, *bastaix* o *abaixar*, al costat de les formes molt més freqüents *axa*, *axarof*, etc., i de les aberrants *chasco*, *brucha* o *chocs*). Podem observar la mateixa inseguretad en la prepalatal africada sorda **ṣ̌**, a vegades grafiada correctament *tx* (*colxer* o *matxo*, per exemple), però alhora *ch* (*cocho*), *tch* (*butchaca*, *catchumbo*) i — almenys en posició final — *ix* (*gavaix*, *esaix*, al costat d'*enutx*).

A part algunes confusions habituals entre *m* i *n* abans o després de consonant, ens interessa la grafia de la *n* palatal, quasi mai *ny*: en principi, trobem sempre la forma espanyola *ñ*, fora de la posició final, on sol haver-hi l'híbrid *ñy* (com *codonny*) i algun cop *ny* (*terreny*, *tirany*, per exemple). La *l* palatal és usada sovint en casos com *tovallas* o *batall*, alternant amb formes com *cloveya*, *forreyat* o *ayoli*, que responen a l'autèntica pronúncia de Mallorca; notem també la forma *lleuger*, al costat de *jeuger*, d'acord amb la parla actual. La *l* geminada és grafiada simplement *ll*, sense cap guió entremig (*allot*, *amelló*, etc.). L'ús de la *r* final, molt so-

vintejat, respon a criteris més aviat generosos: trobem *bacallar*, *bàtrer*, *cèndrer* (amb *d* epentètica; notem, però, *cenrer*), *pèndrer*, *trèurer*, etc. El mateix cal dir pel que fa a la *h*, absent alguna vegada, però emprada en mots com *harpas de animal*, *hatxa de cera*, *hordi*, *hosca*, etc.

A P È N D I X

Aquest apèndix conté, per ordre rigorosament alfabètic — bastant poc acurat a l'original, el qual, de més a més, separa *l* i *ll*, però uneix *i* i *j* —, una sèrie de mots procedents de les llistes d'Oliver i de Togores (marcats, en aquest darrer cas, amb un asterisc *), seguits de llur equivalent espanyol (o llatí en alguns casos especials). La transcripció d'aquests mots és fidel, per l'interès que pot tenir per a la història de l'ortografia i de la fonètica, i per a l'estudi del coneixement que hom tenia a Mallorca de l'espanyol al segle XVIII. En algun cas dubtós, he afegit entre claudàtors [] la forma actual correcta o, quan no la veig clara, he posat un interrogant entre parèntesis (?). Quan els mots procedeixen d'un context més extens, el dono a continuació entre parèntesis i indicant amb una ratlla — el lloc del mot extret. En algun cas, dono aquest mot en una forma més normal que no pas la que figura al *Vocabulario*; aleshores la incloc també entre claudàtors i a continuació, entre parèntesis, indico la forma original. Per tal de no allargar massa l'apèndix, prescindeixo de definicions — fàcils de trobar amb l'ajut de les equivalències espanyola o llatina — i em limito quasi únicament a assenyalar els mots no registrats al *DCVB* però sí al Diccionari Amengual i els que són usats encara avui a Mallorca, tot i que tampoc no consta al *DCVB* (sens dubte, aquestes indicacions podrien ésser augmentades encara). En referir-me als dos primers volums del *DCVB*, he utilitzat sempre la segona edició.

***acoman**, «encomido». No tinc cap altra referència d'aquest mot.
***acop de lletuga**, «repollo», *DCVB* cita només *acop de col*.
acursar al miñó, «acorzar». *DCVB* cita *acurçar un infant*.
acusació ab mala intenció, «malsindad o malsinería».
acusar ab mala intenció, «malsinar».
ademans y señas de amor, «amoricones». *DCVB* registra *ademà*, només confirmat per Ros Dicc.

adornar el cavall, «enjaezarle».
adornar los cabells, «rizar».
adorno de los brazos, «muñequería».
adorno del cap, «tocas o tocadas».
adorno supèrflu, «garambayna».
agreste y villano (h[omo] —), «payo». *DCVB* només registra *agrest*.
***aillens**, «allende». *DCVB* només registra *allens*, adv. ant.
***ales [sic] blancas**, «especies de palomos».
***ales blancas roigs**, «id.».

- *ales baixas blaus, «id.».
- *ales baixas de bec blanc, «id.» (en aquest cas, prescindeixo de l'ordre alfabètic estricta i conservo el del manuscrit).
- alegre i [sic] content, «ufano».
- aiento o respiració, «resuello».
- amagos, «assechanzas».
- ambriento (h[omo] —) [hambriento], «malcomido».
- *amellera [amel-lera], «almendral». No registrat al DCVB, però sí a l'Amengual.
- amellons [amel-lons] de las ferides [sic], «hilas». No registrat al DCVB, però sí a l'Amengual, s. v. *amel-ló*.
- amich confederat, «paniaguado».
- amonestació o capelleta, «mandoble».
- anclotxa, «boche». DCVB, s. v. *enclotxa* dona d'altres sentits, però no el de joc infantil.
- anforro, «aforro». DCVB esmenta només *aforro*.
- aparat de taula, «vaxilla».
- aparellat i [sic] dispost, «apercebido».
- apuntar un edifici, «acontar o apear». DCVB registra només el sentit d'apuntalar un arbre, Alforja, segons Griera, Atlas, 129.
- arena negra, «polvo de cartas». No registrat al DCVB, però sí a l'Amengual, s. v. *arena*.
- argolla de triquet, «aro».
- *armeys [armeigs], «amaños». El DCVB, s. v. *armeig* es refereix només a Barcelona i a Alaior.
- arna vivent, «polilla».
- *arrimedillo, «friso en alg[una] p[ared], arrimadillo [sic]».
- arrocat (h[omo]), «despepitado, furore correptus». Amengual, s. v. *arrocat*: «resuelto, osado, intrépido, inconsiderado». No és al DCVB.
- asgoder, «aguado, abstemius». No és registrat al DCVB, s. v. *aiguader*.
- asseo o polidez, «policía». DCVB registra només *assear*.
- aufani, «alfeñique». DCVB, s. v. *al-fanic* i *ufani* es refereix només a València i a Eivissa, i no cita la forma *aufani*, registrada per Amengual, s. v. *aufení*.
- ave, «páxaro». No registrat al DCVB, malgrat el llarg article que li dedica Amengual, s. v.
- ave fea, «avechucho».
- ave indomable, «zahareña».
- aygua de ordi, «ordeata».
- aygua garapiñada, «garapinada, congelata aqua».
- azot de botxí, «penca».
- azot de còmit, «rebenque».
- azot de cotxer, «látigo».
- baladra (h[omo] —), «baladrón».
- bamballetes, «palmas». DCVB cita només Amengual Dicc. És una forma usada encara avui a Mallorca.
- blandícia (adulació o —), «carantoña». DCVB registra només *blandícies*, f. pl. antic.
- bosch tancat, «parque».
- boveria (desbarat o —), «gazafatón». DCVB registra només *bovo*, 'beneit'.
- brasaret [sic] de las damas, «estufillo».
- braseret de los peus, «maridillo».
- brinco (salt o —), «retozo». DCVB registra només *brinc*. *Brinco* és usat actualment al Principat i — si no vaig errat — a Mallorca.
- brincos del cavall, «relinchos».
- *bugir [vogir], «correr la carrera de una procesión». Cf. DCVB, s. v. *vogir*.
- c trancada, «cedilla».
- ca llupí, «mastín».
- ca pelat, «chino».
- ca pelut, «perro de aguas». (Repetit a

- suplement del comte d'Ayamans, «de agua».)
- cabells de derrerera**, «coleta».
- cabells del revés**, «melenas».
- cabells nuats**, «moño».
- cabullo** [cabulló?], «sormujador, urinator». *DCVB* registra *cabussador*, 'que neda sota l'aigua'.
- calantar un aposento**, «estufar-le». El *DCVB* no registra el verb *calantar*, tan usat al Principat; l'esmenta, en canvi, Griera, *Tresor*, s. v.
- calzas de demunt**, «medias».
- calzas de devall**, «calcetas».
- calsons amplas**, «calzones afollados».
- calsons amples** [*sic*] **ruats**, «zaragüelles».
- calsons de pell**, «quixotes».
- *camia ab maneguins**, «camisola».
- cansàcio**, «molienda, molestia».
- càntich de bodas**, «epithalamio».
- caña de canons de pipa**, «canavera, arundo silvestris».
- *cañellons**, «cerrión». *DCVB* registra només la forma *canelló*. Val., Biar.
- caparutxa de brucha**, «croza [coroza]». No registrada al *DCVB*, però sí a l'Amengual, s. v. *carapucxa*.
- capell acanalat**, «sombbrero acanalado».
- capell de viudo**, «sombbrero gacho».
- capelleta**, vegeu *amonestació*.
- caramull entre solc y solc**, «loba».
- carn fiambre**, «salpicón».
- carn salada**, «cecina». No registrada amb aquest sentit al *DCVB*. El Diccionari Amengual, s. v. *carn* posa: «la carne salada para que se conserve».
- carnisseria**, «rastros, macellum».
- carrereta de artilleria**, «cureña».
- cas de repente**, «repentón, improvisus casus».
- casa de blat**, «pósito».
- casa de pobre o paissà**, «nagueta».
- casa de recreo**, «quinta».
- casa per criar aves**, «cetrería».
- cassa de fieras majors**, «montería».
- *cassador de aguaitada** (aguaitador o —), «paradislero».
- catàlogo** (lista o —), «nómina o padrón».
- cercos de tàpia**, «almacería».
- cerradura de carta**, «nema».
- chocs o choquins**, «pantuflos». *DCVB*, s. v. *xoc* registra: «sabata sense taló, Ferrer Dic. [Menorca]».
- cobrombos an.arcs**, «axenjos».
- cola o coua**, «rabo o trasera».
- coll ab mollos** [mol·los], «valona».
- collado**, «colina».
- *collarina**, «corbatín». *DCVB*, s. v., cita un document mallorquí del s. XVIII i defineix, amb interrogant, «coll postís».
- color de musclo**, «amusgo».
- coltells de la capa**, «cambas». *DCVB* registra només l'adj. *coltellat*.
- conca de rentar los peus**, «paila». *DCVB*, s. v., no es refereix a Mallorca, tot i que el mot ja figura a l'Amengual.
- conter o plagueta de rezar**, «epactilla o analejo». *DCVB*, s. v., no dona documentació antiga i es refereix només al convent de Santa Clara, de Mallorca. El registra ja l'Amengual.
- cordero de un any**, «borrego».
- cordero reciennat**, «recental».
- cóseras** [*sic*, amb accent] **de cartas**, «manjares o géneros».
- couets embriacs**, «buscapiés o trahuca». No registrat al *DCVB*, però sí a Amengual, s. v. *cohet*.
- couets voladors**, «voladores». *DCVB*, s. v. *coet* i *couet* duu documentació amb *coet volador*, però no en dona cap definició; ho fa, en canvi, Amengual, s. v. *cohet*.
- coxí de cosir**, «almohadilla».

- coxi de estrado**, «coxín».
- coxi de galta**, «acerico».
- coxi de pañs de or**, «plomazón».
- coxi de randa**, «molillo».
- coxinet de sangria**, «cabezal».
- cuchillada gran**, «mandoble».
- cuento de poca substància**, «gallofa».
- cuento de vells o ridículo**, «burlería».
- culto** (h[omo] poch —), «charro».
- dar fondo**, «zurgir, portum appellare».
- *deleytarse**, «deleytarse». No registrat al *DCVB*; sí a l'Amengual, s. v. *deleitar*.
- denegó**, vegeu *replit*.
- *dèntol** (met[afòric]), «dentón, dentatus». No registrat al *DCVB*, s. v. *dèntol*, però sí a l'Amengual, s. v. *dèntol*.
- desaliñat** (h[omo] — y asquerós), «cochino».
- *desapuntar**, «desapuntar, puncta disuere».
- *desapuntar (s'escopeta)**, «desapuntar, collineatione deficere». Cap d'aquestes dues accepcions de *desapuntar*, registrades al Dicc. Amengual, no figura al *DCVB*.
- desencaxlar** [*desenqueixalar*], «desquijarrar».
- desenfado**, «despejo». Mot usat encara avui a Mallorca, registrat al Dicc. Amengual — que remet a *desenfadament* —, però no al *DCVB*.
- *desenllestir (una novia, etc.)**, «desataviar».
- *desirat**, «desayrado». *DCVB* registra només *desairat*.
- despatxo camino** (?), «gaspacho».
- despoderaments**, «pujos de sangre». *DCVB*, s. v. *despoderament* es refereix a *despoderaments de sang* i cita un Hospitaler Voc, que no he sabut trobar a la llista d'abreuaments.
- dingolendetjar**, «bambolear». *DCVB* registra només *díngola*.
- dir contumèlias**, «improperar».
- dit segon**, «índice». Mot usat encara avui.
- drap de cos**, «pañó de tumba».
- embuste o mentira**, «gazapa». *Embuste* és usat encara avui a Mallorca, El *DCVB* registra *mentira*, però només fa referència a València.
- embusteria estudiada**, «zangamaga [zangamanga]».
- engreïment**, «toldo, pompa». És registrat pel Dicc. Amengual, no pel *DCVB*.
- entabanar ab vapor**, «trastornar».
- escalim**, «escálam». *DCVB* el posa com a antic. Dicc. Amengual remet a *escàlem*.
- escondidament**, «a hurtadillas». *DCVB* només el documenta amb *Lacavalleria*, *Gazoph*.
- escuradora, dona**, «fregona». *DCVB* fa referència només a València, tot i que ja l'inclou el Dicc. Amengual.
- espada**, «tizona». *DCVB* el registra com a antic i dialectal, sense fer referència a Mallorca.
- espàrech de gat**, «marica, asparagus gracilis».
- estelet del llibre**, «asterisco». *DCVB* el registra, però no en dóna exemples ni localització.
- estira cabells**, «pelameza». No registrat, en aquest sentit, pel *DCVB*, però sí per Amengual.
- estropear**, «liciar». No registrat pel *DCVB*. Amengual posa *estropear*.
- expedició en parlar**, «parla, loquacitas».
- falto** (h[omo] — de notícies), «moscatel, fastidiosus». *DCVB* només cita *falt*, tot i que l'Amengual ja registrava *falto*.

- [farsant] (ofici de farsans), «farándula». No registrat pel *DCVB*; el trobem, però, a l'Amengual, s. v. **fer ventra** [*sic*] la biga, «pandear». Vegeu **paret qui fa ventre**.
- ***ferrer-grosser**, «chapucero, impolitus ferramentarius».
- ***ferruella**, «espada vieja». Dicc. Amengual, s. v., remet a **espasa**; *DCVB* no l'esmenta.
- ***filayons**, «hilas».
- ***fill de cosín jermà**, «primo 2º». A Mallorca és usual l'expressió *fill de cost*, tampoc no registrada al *DCVB*.
- ***fill de fill idem** [de cosín jermà], «primo 3º».
- fletxa de rellotge**, «mano».
- fletxas de la missió**, «jaculatorias o tercerillas». No registrat al *DCVB*, bé que es troba a Amengual, s. v. *flecxa*.
- formatge de las escolas**, «cancana, infelix scannum».
- fornillo de ferro**, «alnafe».
- frare llech**, «motilón»; **h[omo] ignorant o frare llec** [*sic*], «monigote». El *DCVB* dóna només la definició errònia: «el qui no té ordes majors i sol estar destinat a serveis inferiors».
- fre de casulla**, «cenefa».
- friseta doble**, «friza [frisa]».
- fuix** [fuig] **de falcó**, «calada, acris volatus».
- ganado de llana**, «pécora».
- ***garboner**, «sarmentero». Registrat ja al Dicc. Amengual; no ha passat al *DCVB*.
- ***garrova (de pasta)**, «rosca». *DCVB* al·ludeix a un «pa que es feia altre temps, de forma llargaruda i entorcillada, de devers un pam de llargària i dos dits de gruixa (Ciutadella)».
- ***genitrials**, «testículos». *DCVB* fa referència a un document mallorquí del 1756, del Dicc. Aguiló,
- ginivas**, «encías». *DCVB*, s. v. *geniva* cita una forma antiga *ginniva*.
- gipó per jèurer**, «almilla».
- ***girgoler (cart)**, «cardo setero». El *DCVB* remet al Dicc. Aguiló, però oblida que Aguiló dóna amb interrogant la definició «el que neix entre girgoles».
- ***giscadís**, «chillón».
- golpe ab alguna cosa**, «porrazo».
- golpe ab la mà al revez**, «tornizcón».
- golpe ab los pits**, «pechugón».
- golpe de costat**, «soscun».
- golpe fort de la porta**, «portazo».
- golpe impensat**, «zascandil».
- granareta de ferrer**, «hisopillo».
- grans vestits**, «corzuelos».
- grita**, «garita». Forma registrada al Dicc. Amengual. *DCVB* es refereix només a Broch, Prompt. Tril.
- griteria de molts**, «algarada».
- guàrdias de la clau**, «rastrillo».
- guàrdias del pañy**, «cerradura».
- guix mat**, «hyessomate [*sic*]».
- gusano de llañam** [lleyenam], «carcoma».
- herba de tabach**, «nicociana».
- ***homania de bé**, «hombria de bien». La forma mallorquina actual és *homonía*.
- inculto**, vegeu **tosco**.
- infausto (dia —)**, «aziago». Registrat al Dicc. Amengual, no al *DCVB*.
- ***inflada**, «cachete». No registrat en cap sentit al *DCVB*; el Dicc. Amengual l'inclou, però no en aquesta acceptió.
- intestino de moltó**, «mondongo». El *DCVB* només registra *intestí*; Dicc. Amengual, en canvi, duu *intestino*, forma normal a Mallorca (en ge-

- neral, però, és usada la forma més popular *budell*).
- ***jubó**, «jubón». *DCVB* el registra com a forma antiga, amb documentació del s. XIV. Dicc. Amengual remet a *jubeta*, tampoc no inclosa al *DCVB*.
- lisongear** (adular o —), «popar».
- lisonger** (h[omo] —), «quitapelillos».
- lisonja** (mentira o —), «candongia».
- llanto de mifions**, «pucheritos».
- llanura del camp**, «campiña».
- ***llatsaria** (?), «laceria». *DCVB* registra *llatzèria*, or.
- llimona de St. Geroni**, «limón bobo». Registrat només al Dicc. Amengual.
- mal ropat** (h[omo] —), «estrafalario». *DCVB* registra *malrobat*.
- mal sucós** (h[omo] aspre —), «escollismo [escolimoso]». *DCVB* coneix el mot només a través de Dicc. Aguiló; el porta també Amengual.
- mala vista** (h[omo] qui mira ab —), «opizaino».
- mamelló o broc de setrí**, etc., «pico».
- mànaga bomba**, «mangaboba».
- mantagadillas**, «almojábanas». *DCVB*, s. v. *mantegadilla* coneix només la definició del Dicc. Aguiló. Amengual duu la forma *manteguilla*, no registrada al *DCVB*.
- marratxa**, «almarraxa». *DCVB* el registra com a antic.
- mayol de la universidad**, «vedel». Registrat pel Dicc. Amengual, però no pel *DCVB*.
- mentecato** (h[omo] —), «mamacallos». Registrat només pel Dicc. Amengual.
- mentira**, vegeu *embuste*.
- mifió de la sacristia**, «monacillo».
- molinar roba**, «batanar». *DCVB* posa ja *molinar* = batanar, sense donar-ne, però, documentació mallorquina.
- molinet de cartas**, «rehilandera».
- mosca silvestra**, «moscarda o moscardón».
- moscart gros**, «tábano».
- moscart de trompeta**, «zénzalo».
- muceta de peregrí**, «esclavina».
- nécio** (h[omo] — o pesat), «borrico, machaca maza, chirchote, majadero».
- nineta de padaz**, «muñeca». Amengual, s. v. *nina* posa *nina de pedàs*. *DCVB*, s. v. *nina* no es refereix a Mallorca, en aquest sentit.
- ñic ñac**, «ñiqui ñaque».
- olla de putxero**, «peñate».
- onclo**, «tío». Registrat per *DCVB*, sense documentació.
- pa axut**, «pan a secas». Forma corrent a Mallorca, no registrada pel *DCVB*.
- pa de blat de las Índias o de mil** [*sic*], «boroña».
- pa de cans**, «perruña o moyana». El *DCVB* esmenta només *pa de ca o de gossos*.
- pa gavet**, «pan regañado».
- paper de floreto**, «papel de florete». *DCVB* registra només paper *floret*.
- para mà de la espada**, «cazoleta».
- paraules sens substància**, «facetiae» (sense equivalent espanyol).
- parce de la escola**, «firma, parce o vale». Registrat al Dicc. Amengual, no al *DCVB*.
- parent de lluny**, «ataradeudo». Forma usual a Mallorca, no recollida pel *DCVB*.
- pardeuseres**, «pardiez».
- paret qui fa ventre**, «desplomada».
- paret sencilla**, «tabique».
- parlar atropellat**, «barbullar». Molt corrent a Mallorca no registrat al *DCVB*.

- parlar baratant lletras**, «tartacear».
- parleria de irracionals**, «apólogo».
- parlotetjar**, «parlotejar». *DCVB*, s. v. *parlotejar* es refereix només a Barcelona i a València.
- pasta fullosa**, «hojaldre». *DCVB* porta només *pasta de fulls*.
- pasta real**, «piñonate». *DCVB* registra només *pasta reial*, en la definició de la qual — per error mecànic — manca una coma després de «farina», que canvia el sentit («composta de farina, d'ametlla i sucre»).
- patada (o cossa)**, «pancada». *DCVB* només es refereix a València i Tortosa. No és una forma corrent a Mallorca, però sí a Barcelona, on la forma *potada* es confon amb un mot inconvenient.
- peleyons de la roba**, «tamos».
- pèndrer de ull**, «aojar». *DCVB* només el registra en sentit figurat: «concebte mala voluntat contra algú».
- penitents brassos amples**, «aspados».
- pesadez (tardanza i [sic] —)**, «pelmazería». Registrat al Dicc. Amengual.
- pilotillas de picat**, «albondiguillas». Registrat al Dicc. Amengual.
- pigortós (h[omo] —)**, «pícoso». *DCVB* registra només *pigotós*.
- piñons de pasta (macarrons o —)**, «macarrones».
- pisaverde (h[omo] —)**, «barbilindo». Usat alguna vegada a la ciutat de Mallorca, però no registrat al *DCVB*.
- pisó (sòl o —)**, «suelo». *DCVB* registra només *pis*.
- poble énfimo**, «vulgacho».
- pobordo**, «paborde». *DCVB*, s. v. *paborde*, esmenta la pronúncia *povordo*, però no *pobordo*, viva també a Mallorca.
- polidez**, vegeu *asseo*.
- porta de tela aplegadisa**, «mampara».
- porte o empeño ridículo**, «quiquotería [sic]».
- poual de aygua beneyta**, «acetre».
- practicant de facultat**, «passante».
- present de nadal**, «aguinaldo».
- prevenció de menjar en la nau**, «matalotage».
- prevenció de viatge**, «equipage».
- quartos del jardí**, «acirates».
- *quistar**, «qüestuar». El *DCVB* el cita com a antic.
- quitxeta**, «cachete».
- rabassell**, «tanganillo, fulcrum labile». És al *DCVB*, en un sentit més concret.
- *ranola (?)**, «raquitis». *DCVB* duu *rànula*, 'tumor'.
- rata proporció**, «prorata».
- raymar la carn**, «sajar». Potser cal interpretar en aquest sentit el «raer, afeitar?» del Dicc. Aguiló, reproduït pel *DCVB*, s. v. *raïmar*.
- ratjea**, «gragea». *DCVB* duu la forma *ragea*.
- re de la aygua**, «renacuajo».
- regaló (h[omo] pererós y —)**, «cavalleropando [caballero pando]». El *DCVB* només es refereix a València.
- repulit y dengós (h[omo] —)**, «remilgado». *DCVB* registra només *repulir*, com a forma pròpia del català occidental. El Dicc. Amengual, però, ja incloïa *repulid* i *repulir*. Segons *DCVB*, *dengós* significa 'brut' a Menorca; no fa referència a Mallorca.
- [**resar comèdies**] (h[omo] qui resa comèdies), «farandulero».
- ridículo (h[omo] —)**, «despachurrado». És al Dicc. Amengual, no al *DCVB*.
- roba fogatjada**, «filipichín, tela praelo insignita». *DCVB*, s. v. *foguejat* posa: «ant., brillant com foc?».

rodet de azotant, «abrojo».
roña canina, «sarna perruna».
rosiar [rociar] **a gotas**, «salpicar».
rotura, «desgarro».
ruar ab ruas xicas, «rizar».
***runcay**, «ronquero, raveitas (?) [probablement ha d'ésser *ronquera, raucitas*]».

sacaborro, «sacatrapos». No registrat al *DCVB*, però sí a l'Amengual.
safa, «salva o salvilla». El *DCVB* no el registra a Mallorca, tot i que Amengual ja l'inclou.
sagó prim, «moyuelo o azemite».
***salmorejo**, «salsilago». *DCVB* posa només la forma *salmoregi*; Dicc. Amengual, *salmorregi*.
sarna de la roba, «polilla».
[secear] (h[omo] **qui secea molt**), «zopas o zopitas».
sobèrvia de cor, «orgullo». Amengual duu la forma més corrent *sobèrbia*, tampoc no registrada al *DCVB*.
sobressada de lloms, «solomillo».
sobre todo (capot o —), «albornoz».
***sombrar**, «sombrear».
sopas blanques, «papas».
soprias [sòprias?] **de carn y ossos**, «escamocho».
sota, «chapuz». *DCVB* el registra només a Menorca i Vinaròs.
sucentor, «sochantre», *DCVB* registra només *succentor*. Amengual ja posava *sucentor*.
súcio (h[omo] — y rui), «gavacho».
sucre fus, «almíbar».
sumar, «sumaque».

tàlamo, «palio», *DCVB* només duu la forma *tàlem*. Amengual ja registra *tàlamo*, corrent a Mallorca.
tarulla marulla, «pizpirigrana».
tatxa de fust, «tarugo».
tatxa de lo que se ven, «postura».

DCVB el registra com a antic, amb documentació del s. xv.
tela de tocino, «redaño». No és al *DCVB*, però és un mot usat encara avui a Mallorca.
terco (h[omo] — y porfiat), «cabezudo». No és al *DCVB*, però sí a l'Amengual.
testets, joc de miñons, «tarreñas».
***torbaret**, «tardo». *DCVB* registra «això és un torbaret», Mancor.
tosco inculto (h[omo] —), «zafio, idiota, patán o palurdo». *Tosco*, ben viu a Mallorca, no és registrat al *DCVB*, però sí a l'Amengual. *Inculto*, també usat, no figura a cap dels dos diccionaris.
tovalló de cortina, «cenefa».
trampista (h[omo] —), «tragamallas». *DCVB* el registra només a València, tot i que és al Dicc. Amengual.
***trelladar**, «trasladar». *DCVB* el registra només com a antic.
treurer a joia, «sacar a rifa».
triàngulo de semmana santa, «tenebrario». *DCVB* només registra *triangle*; Amengual, però, duu *triàngulo*, usual a Mallorca.
tric trac barrac, «triqui traque barraque, vox contentionem exprimens».
***túnica de S. Christo**, «panetes [panietes], subligacula». *DCVB* registra només *túnica de Crist*, planta.
tupí (cassa o —), «cazo». *DCVB* no el registra a Mallorca.

valentó (h[omo] **guapo** —), «espadachín».
velladora [vel-ladora] **de llum**, «velonera». *DCVB* duu només la forma masculina *vellador*.
ventay de sabatas, «copetes o polacas».
verma (cuc o —), «guzano».
vi en brocas (?), «hypocrás o alfajor».

villano, vegeu **agreste**.

vista trabucada (h[omo] qui té la —), «bisojo o bisco». Forma encara viva a Mallorca.

vorí vou (fer el —), «arrullar».

xa de qui [xa d'aquí], «zaquear los perros».

xabrón, «xabalón». *DCVB* recull només *xebró*.

xàfega de palla, «barcina». *DCVB* registra només *xàvega*.

xafeta de pescar, «xábega». Es tracta d'un error de transcripció per *xàjega?*

xarandacas, «zarandajas».

xiquilinas, «xaxarandinas». *DCVB* registra només *xecalina*.

xispar, «chiflar».

xoc, «zueco».

xorbo, «sorbo».

***xotxetjar**, «chochear». *DCVB* registra *xotxo*.

JOSEP MASSOT I MUNTANER

Monestir de Montserrat.
Societat Catalana d'Estudis Històrics.